

๒๒ แผนพัฒนาอุดมศึกษาของชาติ : จุบรวม ด้านการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียน และคุณลักษณะอุดมศึกษาไทยในอนาคต

นิภาพรรณ เจนสันติกุล¹

ไชยณัฐ คำดี²

แผนพัฒนาอุดมศึกษาของชาติมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นหลักในการที่นำว่าจะพัฒนาอุดมศึกษาของชาติไปในทิศทางใด และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติไปในทิศทางนั้นๆ ในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) โดยที่ “แผนอุดมศึกษาระยะยาว” ฉบับที่ 1 ถูกจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2533 มีระยะ 15 ปี ครอบคลุมระหว่าง พ.ศ. 2533 - 2547 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่ต่อเนื่องของแนวทางในการพัฒนาการอุดมศึกษาของชาติ เพราะทั้ง 2 แผนนี้มีช่วงระยะห่างของการใช้อยู่ประมาณ 3 - 4 ปี และนอกจากนี้ในการปฏิบัติจริงยังคงใช้วิธีปฏิบัติในรูปแบบเดิม คือ มีการสร้างแผนพัฒนาอุดมศึกษาของชาติ ทุกระยะ 5 ปี ซึ่งค่อนข้างจะผิดหลักการ เพราะการศึกษาเพื่อ

พัฒนาคุณภาพของคนนั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา แผนพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษานั้นจึงควรเป็นการทำแผนฯ เพื่อแก้ไขและวางแนวทางป้องกันปัญหาอันจะเกิดในเวลาข้างหน้า มิใช่เป็นการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันซึ่งจะทำให้ไม่ทันการณ์

สาระสำคัญของแผนพัฒนาอุดมศึกษา แห่งชาติฉบับที่ 1 - 10

จากการเปรียบเทียบสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่แผนที่ 1 - 10 ซึ่งได้สรุปไว้ในตารางที่ 1 แล้วได้พบว่ารัฐได้กำหนดนโยบายสำคัญๆ ไว้ในแต่ละแผนฯ ซึ่งประกอบไปด้วยสาระสำคัญ เช่น การจัดการศึกษาให้มีเอกภาพ มีการกระจายโอกาสทางการศึกษา สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา จะขยายการศึกษาสู่ปวงชน จัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต

¹ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา นโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

² นักวิชาการอิสระ ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตและปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผลิตบัณฑิตในสาขาที่จำเป็นของประเทศจะ
เน้นในด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของ
การศึกษา อันได้แก่ การบริหารและจัดการ
ศึกษา มาตรฐานการศึกษา คุณภาพของ
อาจารย์ คุณภาพของบัณฑิตที่จบการศึกษา
ออกไป การบริหารวิชาการ การให้อิสระใน

การบริหาร การวิจัยและพัฒนา การจัดตั้ง
สถาบันวิจัย การเน้นทางวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การระดม
ทรัพยากรมาใช้เพื่อการศึกษา การสร้าง
เครือข่ายการเรียนรู้ และการให้การสนับสนุน
เอกชน

ตารางที่ 1 สาระสำคัญในแผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 10

นโยบาย	แผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1-10									
	1 2505	2 2510	3 2515	4 2520	5 2525	6 2530	7 2535	8 2540	9 2545	10 2551
เอกภาพทางการศึกษา				✓				✓		
กระจายโอกาสทางการศึกษา	✓							•		
เสมอภาคทางการศึกษา			✓					•	✓	
การศึกษาปวงชน								•		
การศึกษาตลอดชีวิต						•				✓
ผลิต วิทยุ วิศวกร เกษตร แพทย์		✓	✓						✓	
ผลิตสาขาที่จำเป็น				✓	✓	✓	✓	✓		
ปรับปรุงคุณภาพ ประสิทธิภาพ										
ด้านบริหารจัดการ			✓			✓		✓		
มาตรฐานการศึกษา				✓					✓	✓
คุณภาพอาจารย์				✓						✓
คุณภาพคน บัณฑิต					✓	•	•	•		
การบริหารวิชาการ						✓	✓	✓		
ความเป็นอิสระในการบริหาร						✓				
การแต่งตั้งข้าราชการ					✓			✓		
วิจัยและพัฒนา							✓			
จัดตั้งสถาบันวิจัย							✓			

นโยบาย	แผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 1-10									
	1 2505	2 2510	3 2515	4 2520	5 2525	6 2530	7 2535	8 2540	9 2545	10 2551
วิจัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี						●				
บริการทางวิชาการ										
อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม										
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม						●				
ระดมทรัพยากรเพื่ออุดมศึกษา										
สร้างเครือข่ายการเรียนรู้										
สนับสนุนอุดมศึกษาเอกชน				✓			✓	✓	✓	✓

ที่มา: ดัดแปลงจากคณบดีนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540 : 97.

หมายเหตุ ✓ กำหนดไว้ในแผน

● กำหนดเป็นนโยบายแต่ไม่ปรากฏในแผนฯ

ซึ่งจากแผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติ จะเห็นได้ว่ามีหลายส่วนที่กำหนดไว้แต่ไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างแท้จริงและเมื่อศึกษา งานของโอลิวาและแอสปินวอลล์ (Owlia ; & Aspinwall, 1996) ที่ได้รวบรวมงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับความคุณภาพการศึกษาและทำการ ศึกษาวิจัยเรื่องมิติคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษา พบว่า มิติคุณภาพการ จัดการศึกษามี 6 มิติดังนี้

1. มิติที่เน้นสิ่งที่สัมผัสได้ ซึ่งเป็น คุณภาพที่เกี่ยวข้องกับวัสดุอุปกรณ์และ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการศึกษา ประกอบด้วย ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) ความเพียงพอ ของวัสดุอุปกรณ์ 2) ความทันสมัยของ วัสดุอุปกรณ์ 3) วัสดุอุปกรณ์ง่ายต่อการใช้งาน 4) วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก การศึกษาสร้างความสนใจในการใช้ 5) วัสดุ อุปกรณ์สะดวกต่อการนำไปใช้

2. มิติที่เน้นคุณภาพของอาจารย์ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) จำนวนอาจารย์มีเพียงพอ 2) อาจารย์มี ความรู้ทางทฤษฎีอย่างดีเยี่ยม 3) อาจารย์มี ประสบการณ์ด้านปฏิบัติดีเยี่ยม 4) อาจารย์ มีความรู้ที่ทันสมัย 5) อาจารย์มีความเชี่ยวชาญ ในการสอนและติดต่อสื่อสาร

3. มิติที่เน้นเจตคติของอาจารย์ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) เข้าใจความต้องการของนิสิต 2) มี ความเต็มใจในการช่วยเหลือ นิสิต 3) เชื้ออำนวยการความสะดวกและจัดเวลาให้ นิสิตสำหรับให้คำปรึกษา 4) ให้ความใส่ใจ แก่นิสิตแต่ละบุคคล 5) มีอารมณ์มั่นคง สุขภาพ

4. มิติที่เน้นเนื้อหา ประกอบด้วยดัชนี บ่งชี้คุณภาพ 6 ดัชนี ได้แก่ 1) รายวิชาใน หลักสูตรสอดคล้องกับการผลิตบัณฑิตของ

สาขาวิชาชีพ 2) หลักสูตรมีความยืดหยุ่น 3) คำนึงต่อการลงทุนในการศึกษา 4) การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการติดต่อสื่อสารและการทำงานเป็นทีม 5) พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ 6) บรรจुरายวิชาที่เป็นพื้นฐานความรู้ทั่วไป

5. มิติที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 6 ดัชนี ได้แก่ 1) อาจารย์นำเสนอ อธิบายและบรรยายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย 2) เนื้อหาที่สอนเรียงตามลำดับความยากง่ายและความซับซ้อนของเนื้อหา 3) ภาษาที่ใช้มีความคงเส้นคงวา 4) ประเมินผลด้วยความยุติธรรม 5) วิธีการสอนกระตุ้นเร้าความสนใจ 6) ให้ผู้เรียนประเมินผลการสอน

6. มิติที่เน้นความน่าเชื่อถือ ประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 4 ดัชนี ได้แก่ 1) องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดให้นิสิตถูกต้องตามหลักทฤษฎี 2) เนื้อหาที่ใช้สอนตรงตามความต้องการของผู้เรียน 3) เนื้อหาที่ใช้สอนตรงตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา 4) ความรู้และประสบการณ์ที่ให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้

แก้ปัญหาในสภาพจริง

ดังนั้น ในแผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ไม่ควรละเลยในการสอดแทรกเนื้อหาอาเซียนศึกษา และการตั้งศูนย์อาเซียนศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับความร่วมมือในมิติ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีการศึกษา เป็นรากฐานของการพัฒนาตลอดจน การพัฒนามิติคุณภาพด้านการศึกษา วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มก่อตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2504 โดยมีราชอาณาจักรไทย สหพันธรัฐ มาเลเซีย และสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกัน จัดตั้งสมาคมอาสา (Association of South East Asia) ขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และในการประชุม สหุยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ในเดือน

WE ARE ASEAN

มกราคม 2550 ที่เซบู สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายใน ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) รวมทั้งจัดโครงสร้างองค์กรของอาเซียนเพื่อรองรับภารกิจและพันธกิจซึ่งเป็นที่มาของการนำหลักการนี้ไปร่างเป็น “กฎบัตรอาเซียน” ซึ่งทำหน้าที่เป็นธรรมนูญการบริหารการปกครองกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ตามสโลแกนที่ว่า “สิบชาติหนึ่งอาเซียน” (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ, 2553 อ้างถึงใน จตุพล ยงศร,

2554 : 45) ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในการพัฒนาด้านต่างๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ความร่วมมือในการเปิดเสรีด้านการศึกษา และเพื่อให้เห็นชัดเจนมากขึ้น ผู้เขียนขอเสนอระบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทย และประเทศฟิลิปปินส์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุประบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ ประเทศไทย และประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศ	ระบบการศึกษา
ประเทศสิงคโปร์	แบ่งออกเป็นระดับประถม 6 ปี ระดับมัธยมศึกษา 4 ปี ซึ่งรวมแล้วเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 10 ปี แต่ผู้ที่เข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยจะต้องศึกษาชั้นเตรียมมหาวิทยาลัยอีก 2 ปี ปีการศึกษาของสิงคโปร์จะแบ่งออกเป็น 4 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 10 สัปดาห์ เริ่มเปิดการศึกษาตั้งแต่วันที่ 2 มกราคมของทุกปี ช่วงระหว่างภาคเรียนที่ 1 กับที่ 2 และที่ 3 กับที่ 4 จะมีการหยุด 1 สัปดาห์ ระหว่างภาคเรียนที่ 2 กับที่ 3 หยุด 4 สัปดาห์ และมีช่วงหยุด 6 สัปดาห์ เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก โดยถือว่าประชาชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และมีค่าที่สุดของประเทศ ในการนี้ รัฐบาลได้ให้การอุดหนุนด้านการศึกษาจนเสมือนกับเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า โรงเรียนในระดับประถม และมัธยมล้วนเป็นโรงเรียนของรัฐบาลหรือกึ่งรัฐบาล สถานศึกษาของเอกชนในสิงคโปร์ มีเฉพาะในระดับอนุบาล และโรงเรียนนานาชาติเท่านั้น

ประเทศ	ระบบการศึกษา
ประเทศไทย	ระบบการศึกษาไทยปัจจุบันตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 มีการจัดระบบการศึกษาขึ้นประถมศึกษา 6 ปี (6 ระดับชั้น) การศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี (3 ระดับชั้น) และการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (3 ระดับชั้น) หรือระบบ 6 - 3 - 3 นอกจากนั้นระบบการศึกษาไทยยังจัดเป็นระบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยในการจัดระบบการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะไม่พิจารณาแบ่งแยกการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเพียงวิธีการเรียนการสอน หรือรูปแบบของการเรียนการสอนที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Modes of learning” ฉะนั้น แนวทางใหม่คือ สถานศึกษาสามารถจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ และให้มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาฯ มาตรา 15 กล่าวว่าการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
ประเทศฟิลิปปินส์	ระบบการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการศึกษาแบบที่เป็นทางการนั้นมีลำดับขั้นตอนของการเรียนอยู่สามระดับนั้นคือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ในระดับประถมศึกษานั้นจะใช้เวลาศึกษา ภาคบังคับหกปีที่โรงเรียนของรัฐบาลหรือเจ็ดปีในโรงเรียนของเอกชนนอกเหนือจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ โดยการศึกษาในระดับนี้รวมไปถึงการเรียนชั้นอนุบาลและอาจเป็นหลักสูตรเตรียมประถมศึกษาได้ นักเรียนที่มีอายุระหว่างสามหรือสี่ปีจะเข้าเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนจนกระทั่งมีอายุครบ 5 - 6 ปี จึงจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ระบบการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ใกล้เคียงกับระบบการศึกษาแบบเป็นทางการของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ระบบการศึกษาของประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชียมักจะได้รับอิทธิพลจากประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือเนเธอร์แลนด์ นอกจากนี้ ประเทศฟิลิปปินส์ใช้การเรียนการสอนแบบทวิภาษา บางวิชาจะสอนเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนวิชาอื่นๆ จะสอนเป็นภาษาฟิลิปปินส์

จากระบบการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าระบบการศึกษาในประเทศไทย สิงคโปร์ ประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาและการจัดระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก แม้ว่าระบบการศึกษา ระบบการเปิดปิดภาคเรียนจะแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพล ยงสร (2554 : 54) ที่ทำการเปรียบเทียบนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียน พบว่า โดยภาพรวมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในประชาคมอาเซียนต่างให้ความสำคัญกับการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง การยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งแม้ว่ารูปแบบการปกครองในกลุ่มประเทศอาเซียนจะมีความแตกต่างกัน แต่ในมิติทางการศึกษากลับพบว่าต่างต้องการให้การศึกษากลายเป็นยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาประเทศสำหรับประเทศไทย อาจจะต้องเติมเต็มความรู้ด้านอาเซียนศึกษา ซึ่งข้อมูลอาเซียนศึกษาในประเทศไทยมีค่อนข้างน้อยทั้งในรูปของวิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลและการสร้างความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาเพิ่มขึ้น และการสร้างเครือข่ายข้อมูล

ระหว่างห้องสมุดในกลุ่มประเทศอาเซียน ด้วยการเรียกและเก็บข้อมูลที่ชื่อ CDS/ISIS (สิดา สอนศรี, 2532 : 45)

ลักษณะอุดมศึกษาไทยในอนาคต

คณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2540 : 330 - 331) ได้กล่าวถึงแนวโน้มทางอุดมศึกษาของไทยในอนาคตไว้

ดังนี้

1) การพัฒนาระบบอุดมศึกษาด้านการทำให้เป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้นคือให้ตัวแทนประชาชน กลุ่มคนเข้าไปทำหน้าที่กำกับการทำงานของสถาบันอุดมศึกษา ประชาชนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในด้านค่าใช้จ่ายทางการศึกษามากขึ้น โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องตอบสนองต่อมหาชนโดยผลิตภัณฑ์ ทำการวิจัยและบริการทางวิชาการมากขึ้น

2) การสร้างความหลากหลายให้เกิดขึ้นในระบบอุดมศึกษา (Diversity) ระบบอุดมศึกษาไทยจะเป็นระบบที่หลากหลายตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจที่เป็นเสรีภาพของระบบการผลิตที่แตกต่างกันออกไป

3) อุดมศึกษาจะเน้นที่คุณภาพมากขึ้น (Quality) สังคมบริโภคสิ่งที่มีคุณภาพมากขึ้น มีกลไกการตรวจสอบคุณภาพมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ

จะไม่ได้ได้รับความนิยมนำให้ต้องปรับเปลี่ยน หรือเลิกกิจการ

4) อุดมศึกษาในอนาคตจะเน้นการลดขนาดของการดำเนินการ (Downsizing) ลดต้นทุนและค่าใช้จ่าย แต่คงคุณภาพและประสิทธิภาพไว้ และทำให้มีขนาดพอเหมาะ (Rightsizing) ไม่ให้เสียค่าใช้จ่าย หรือทรัพยากรไปโดยที่ได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า

5) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จะเป็นไปอย่างกว้างขวาง (Technology in Education) ในอนาคตสถาบันอุดมศึกษา จะต้องริบพัฒนาตามเทคโนโลยีให้ทัน เพื่อใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นเพื่อการศึกษา

6) ระบบความสัมพันธ์หรือสายการบังคับบัญชาแบบแนวดิ่งจะเปลี่ยนเป็นระบบเครือข่าย (Networking) ต่างต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ต่างก็มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน โดยเน้นการตอบสนองต่อผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัวและทันต่อเหตุการณ์

7) การลงทุนร่วม (Joint Venture) กิจกรรมการอุดมศึกษาอันได้แก่การผลิตบัณฑิต การวิจัยหรือการบริการแก่สังคมจำเป็นต้องเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับภายนอกและองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมเหล่านั้น

8) ระบบการอุดมศึกษากำลังก้าวสู่ความเป็นนานาชาติ (Internationalization) ซึ่งเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องส่งเสริมให้สังคมไทยไปสู่การคบค้า

และสัมพันธ์กับโลก และต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความเป็นนานาชาติ

9) การบุกเบิกด้านวิจัยพื้นฐานและการวิจัยเพื่อการพัฒนา (Research and Development) สถาบันอุดมศึกษาไทยต้องสามารถสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ขึ้นได้เอง เพื่อประกันการพัฒนาทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีกินดี ระบบอุดมศึกษาต้องหันมาให้ความสำคัญต่อบัณฑิตศึกษามากขึ้นและต้องดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ

10) สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากขึ้น (Personality Development) การฝึกอบรมหรือการพัฒนาความรู้เป็นอันมากจะถูกดำเนินการโดยภาคธุรกิจหรือชุมชนเอง สถาบันอุดมศึกษาต้องหันมาสนใจในการพัฒนาคนอย่างสมบูรณ์มากขึ้น

จากคุณลักษณะ 10 ประการข้างต้น จะเห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาไทยจะต้องปรับตัวในเรื่องของการสร้างทุนทางปัญญา

ด้วยการผลิตทุนมนุษย์ที่มีความรู้ และสมรรถนะเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับกลุ่มประเทศอาเซียนได้ ในมิติของการใช้ภาษา การผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ และการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของประเทศไทยและเร่งนโยบาย 5 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียน ด้านการศึกษา เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอาเซียนด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558

นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชนรวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของ

นักศึกษา ครู และอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุง การศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน

นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วยการจัดทำความตกลงยอมรับร่วม ด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสพการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

โดยนโยบาย 5 ประการข้างต้นควรดำเนินการให้เป็นรูปธรรมและคำนึงถึงความสอดคล้องและการเปลี่ยนแปลงของกระแสความรู้ และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตเพื่อให้การพัฒนาด้านการศึกษาเป็นไปอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

คณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

2540. รายงานการวิจัยเรื่อง
อุดมศึกษาไทย : วิฤตและทางออก.
เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.

จุมพล ยงศร. 2554. นโยบายการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของประเทศใน
ประชาคมอาเซียนโดยใช้ วิธีการศึกษา
เชิงสหวิทยาการของจอร์จ เบอร์เรเดย์.

วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช. ปีที่ 24
(1) ; 43 - 58.

สีดา สอนศรี. 2532. ศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับ
อาเซียนศึกษา ปัญหาและข้อเสนอแนะ.
โดมทัศน์. ปีที่ 10 (1) ; 39 - 46.

Owlia, Mohammad S. and Elaine M.
Aspinwall. (1996, January). "A
Framework For The Dimensions Of
Quality in Higher Education,"
Quality Assurance in Education.4(2)
: 12 - 20.

